

Π

Μηχανικοί Χωροταξίας Πολοδομίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης

01

**Ενημερωτικό Δελτίο
Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολοδομίας
Χωροταξίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης**

1^η Ιανουαρίου 2009

Think Before You Print

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

Συναδέλφισσες και συνάδελφοι Μηχανικοί Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, αγαπητοί αναγνώστες,

Τα τελευταία χρόνια είχε φανεί έντονα η ανάγκη του να υπάρξει ένα μέσο για τη συστηματοποίηση της δημοσιοποίησης των θέσεων του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης στο ευρύτερο κοινό. Με το ενημερωτικό αυτό δελτίο επιδιώκουμε να καλύψουμε αυτήν την ανάγκη και ευελπιστούμε να αποτελέσει για όλους μας πρόσθετο κοινό σημείο αναφοράς και συνάντησης, δεδομένου ότι αυξάνεται διαρκώς ο αριθμός και η γεωγραφική και ηλικιακή διασπορά των μελών.

Δέκα χρόνια μετά την ίδρυσή του, ο Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. είναι ένας Σύλλογος με μεγάλη δυναμική. Αυτό οφείλεται κυρίως στην αυξανόμενη ενεργοποίηση των μελών, στο πλαίσιο μιας κοινής προσπάθειας για την ανάδειξη του αντικειμένου και της ειδικότητας, που παραμερίζει παραταξιακές και προσωπικές στρατηγικές και επιδιώξεις. Με το ενημερωτικό αυτό δελτίο επιδιώκουμε να ακουστούμε ακόμη περισσότερο.

Ως Πρόεδρος θα ήθελα να ευχαριστήσω, εκ μέρους και των υπολοίπων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, τους συναδέλφους που εργάστηκαν για την έκδοση αυτού του τεύχους με μόνο κίνητρο (όσο τετριμμένο και αν ακούγεται) την όρεξη τους για δουλειά και την πίστη τους στις αλλαγές που μπορεί να φέρει η συλλογική προσπάθεια.

Θα ήθελα να σας καλέσω όλους να συνδράμετε ενεργά αυτήν την προσπάθεια, με όποιους τρόπους επιθυμείτε (γνωμοδοτήσεις ομάδων εργασίας, ερευνητικές εργασίες, περιλήψεις μελετών, κ.ο.κ.).

Σας αφήνω, προκειμένου να ευχαριστηθείτε την ανάγνωση του «**Π**», όπως την ευχαριστηθήκαμε και εμείς.

Με τιμή,

Ιωάννα Δούνια

**Πρόεδρος του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης
(Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.)**

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Το ενημερωτικό δελτίο του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, με την ονομασία «**Π**», θα συντάσσεται σε τριμηνιαία βάση και θα αποστέλλεται στους αναγνώστες του μέσω e-mail.

Σε σχέση με το περιεχόμενο του περιοδικού αναπτύχθηκαν διάφορες απόψεις, μεταξύ των συναδέλφων που ασχολήθηκαν με την πρώτη αυτή σύνταξη. Η άποψη που τελικά επικράτησε είναι ότι το περιοδικό θα πρέπει να επιχειρήσει να διατηρήσει μια ισορροπία στην ύλη του, ανάμεσα σε θέματα της άμεσης επικαιρότητας και σε σημαντικά ζητήματα που απασχόλησαν το Σύλλογο στο διάστημα μεταξύ δύο εκδόσεων ή και σε παλαιότερη ακόμη περίοδο, τα οποία δεν θεωρούνται πλέον τόσο επίκαιρα. Με τον τρόπο αυτό δίνεται η δυνατότητα να προβληθεί το σύνολο των θέσεων του Συλλόγου και των Περιφερειακών του Τμημάτων. Αν αναλογιστεί κανείς ότι τα τελευταία χρόνια ο κλάδος βρίσκεται διαρκώς στην επικαιρότητα είναι, άλλωστε, λογικό να έχει συσσωρευτεί σημαντικό υλικό στο αρχείο του Συλλόγου, που ωστόσο, θα πρέπει να δημοσιοποιηθεί ευρύτερα.

Για την επιτυχία του εγχειρήματος όμως, θα πρέπει όλοι να συνδράμουμε συμμετέ-

χοντας σε ομάδες εργασίας του Συλλόγου και των Περιφερειακών Τμημάτων, αποστέλλοντας περιλήψεις μελετών, ανακοινώσεις, ερευνητικές εργασίες και ότι άλλο θεωρούμε ότι μπορεί να ενδιαφέρει τα υπόλοιπα μέλη του Συλλόγου. Σημειώνεται ότι η στήλη «Χωροσκόπιο» επιδιώκει να φιλοξενεί αποκλειστικά άρθρα των μελών για περιοχές της Ελλάδας και του κόσμου, μέσα από την ιδιαίτερη ματιά του Μηχανικού Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Για τη σύνταξη του συγκεκριμένου τεύχους θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερω, όσους δούλεψαν στις επιμέρους Ομάδες Εργασίας και τους συναδέλφους της Ομάδας Επιστημονικής και Τεχνικής Υποστήριξης.

Τέλος, τη Συντακτική Επιτροπή θα αποτελούν οι διατελέσαντες Πρόεδροι του Συλλόγου. Η Συντακτική Επιτροπή είναι αρμόδια να καθορίσει το περιεχόμενο του κάθε τεύχους και διατηρεί το δικαίωμα να επεμβαίνει σε άρθρα που αποστέλλονται προς δημοσίευση, προκειμένου να διασφαλίζεται ο ενιαίος χαρακτήρας του τεύχους. Εφόσον κρίνει ότι οι παρεμβάσεις της ενδέχεται να αλλοιώσουν το περιεχόμενο ενός άρθρου, υποχρεούται να έλθει σε επικοινωνία με το συντάκτη, προκειμένου να λάβει τη σύμφωνη γνώμη του. Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Οι απόψεις του Συλλόγου και των Περιφερειακών Τμημάτων του, περιλαμβάνονται στις στήλες «Νέα και Θέσεις του Συλλόγου» και «Επιστημονικά Θέματα».

Παρακαλούμε για την έγκαιρη διευθέτηση ζητημάτων πνευματικής ιδιοκτησίας των στοιχείων που αποστέλλετε. Ο Σύλλογος και η Συντακτική Επιτροπή δε φέρουν καμία ευθύνη για περιπτώσεις ενυπόγραφων άρθρων ή αποσταλθέντων φωτογραφιών και λοιπών στοιχείων, που θίγουν πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Σε αυτό το τεύχος βοήθησαν οι:

- Αιμιλία Αλεξανδροπούλου
- Άννα Γιαννιού
- Χρυσός Μακράκης – Καραχάλιος
- Νίκος Παλικάρης
- Νατάσσα Τασσοπούλου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μήνυμα της Προέδρου	2
Από τη Συντακτική Επιτροπή	2
Επιστημονική και Τεχνική Υποστήριξη	3
Νέα και Θέσεις του Συλλόγου	4
Ενημέρωση Μελών για την Πιστοποίηση του Επαγγέλματος	4
Τα Νέα των Περιφερειακών Τμημάτων	4
Διεξαγωγή Ολομέλειας Περιφερειακού Τμήματος Βόρειας Ελλάδας	4
Σύσταση Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, για την εφαρμογή και παρακολούθηση των μελετών ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ Νομού Λάρισας	5
Επιστημονικά Θέματα	5
Σύνοψη γνωμοδότησης του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, με θέμα την Ανάπτυξη Μητροπολιτικού Πάρκου Ελληνικού	5
Σύνοψη γνωμοδότησης του Περιφερειακού Τμήματος Βόρειας Ελλάδας του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α., με θέμα τη μετεγκατάσταση της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης (Δ.Ε.Θ.)	8

Σύνοψη γνωμοδότησης του Περιφερειακού Τμήματος Κεντρικής & Δυτικής Θεσσαλίας του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. επί της ολοκληρωμένης Α΄ Φάσης του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Ευρύτερης Περιοχής της Λάρισας (Ε.Π.Λ.)	11
Χωροσκόπιο	16
Κοινωνικές Ανισότητες και Χωρικός Διαχωρισμός στη Λίμα	16
Απόψεις Μελών	19
15 Χρόνια Μετά ...	19
Βιβλιοπαρουσιάσεις	23
Συνέδρια και Εκδηλώσεις	24
Από τον Τύπο	24

ΝΕΑ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΜΕΛΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Το Τ.Ε.Ε. προωθεί τη διαδικασία, ώστε να αποτελέσει τον Φορέα Πιστοποίησης των μηχανικών στην Ελλάδα, ως μέλος του ECCEC (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Επιμελητηρίων Μηχανικών). Διερευνά τους τρόπους με τους οποίους θα πιστοποιούνται τα προσόντα των μηχανικών στη βάση ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου άσκησης των τεχνικών επαγγελμάτων και διεκδικεί άμεσα από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. αναγνώριση των πενταετών σπουδών των μηχανικών ως επιπέδου Master in Engineering.

Για τη διαμόρφωση του πλαισίου άσκησης του επαγγέλματος όλων των ειδικοτήτων μηχανικών, συγκροτήθηκε Επιτροπή της Αντιπροσωπείας του Τ.Ε.Ε., η οποία το Σεπτέμβριο του 2008 αιτήθηκε στους κλαδικούς συλλόγους των μηχανικών να προετοιμάσουν το επαγγελματικό περίγραμμα της αναγνωρισμένης ειδικότητάς τους, ώ-

στε να γίνει εφικτή η περιγραφή του αντικείμενου του επαγγελματικού τίτλου κάθε ειδικότητας Διπλωματούχων Μηχανικών με την ευθύνη των εκπροσώπων τους και να διατυπωθεί αντικειμενική και ορθολογική πρόταση κατοχύρωσης ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων υπέρ ορισμένων επαγγελματικών τίτλων, για λόγους δημοσίου συμφέροντος.

Ο Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. προετοίμασε και απέστειλε τεύχος με το επαγγελματικό περίγραμμα του Μηχανικού Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Στη συνέχεια, μετά από πρόσκληση του Προέδρου προς τους κλαδικούς συλλόγους των μηχανικών και προκειμένου το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας να διαμορφώσει τελική πρόταση για τον προσδιορισμό των επαγγελματικών δικαιωμάτων Διπλωματούχων Μηχανικών όλων των ειδικοτήτων, ο Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. κατέθεσε ολοκληρωμένη πρόταση για τα επαγγελματικά δικαιώματα της ειδικότητας την οποία εκπροσωπεί.

ΤΑ ΝΕΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

Διεξαγωγή Ολομέλειας Περιφερειακού Τμήματος Βόρειας Ελλάδας

Στις 8 Νοεμβρίου διεξήχθη στη Θεσσαλονίκη ολομέλεια του Περιφερειακού Τμήματος Βορείου Ελλάδος του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, στο πλαίσιο της οποίας συζητήθηκαν θέματα όπως:

- η εξασφάλιση έδρας από το ΤΕΕ/ΤΚΜ.
- το ενδεχόμενο (συν)διοργάνωσης ημερίδας για ζητήματα του χωρικού σχεδιασμού, που αφορούν στην πόλη της Θεσσαλονίκης,

- η σύσταση ομάδων εργασίας για ζητήματα που αφορούν στη Μακεδονία – Θράκη και βρίσκονται ή πρόκειται να βρεθούν στην επικαιρότητα.

Σύσταση Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, για την εφαρμογή και παρακολούθηση των μελετών ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ Νομού Λάρισας

Το Δ.Σ. του Περιφερειακού Τμήματος της Κεντρικής & Δυτικής Θεσσαλίας του Συλλόγου Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, πραγματοποίησε συνάντηση εργασίας με την αρμόδια Αντινομάρχη του Ν. Λάρισας προκειμένου να την ενημερώσει για το ζήτημα της σύστασης Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, για την εφαρμογή και παρακολούθηση των μελετών ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ Νομού Λάρισας, σύμφωνα με το Άρθρο 6 του Ν. 2508/1997 και να της ζητήσει να αναλάβει συγκεκριμένη πρωτοβουλία για την εφαρμογή του Νόμου.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΣΥΝΟΨΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ

Ο Σύλλογος Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.) υπέβαλλε κείμενο παρατηρήσεων – προτάσεων στον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας (Ο.Ρ.Σ.Α.), με αφορμή την παρουσίαση του φακέλου διαβούλευσης της μελέτης «Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού». Το

κείμενο, περιληπτικά, είχε ως ακολούθως (το πλήρες κείμενο είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Συλλόγου):

Α) Γενικές διαπιστώσεις επί της διαδικασίας

Με βάση τη διεθνή πρακτική και βιβλιογραφία, η διαδικασία της διαβούλευσης είναι *δυναμική* υπό την έννοια ότι πρέπει να γίνεται σε όλα τα στάδια του σχεδιασμού/ προγραμματισμού. Εντούτοις, η συνήθης πρακτική στη χώρα μας την τοποθετεί σε ώριμα στάδια ή κατά την ολοκλήρωση του σχεδιασμού. Ακόμα και έτσι όμως η διαβούλευση πρέπει να εκλαμβάνεται ως *ουσιαστικό* και *όχι ως τυπικό μέρος* της διαδικασίας. Στην προκειμένη περίπτωση φαίνεται ότι αντιμετωπίζεται *επιφανειακά*, καθώς το υλικό που δημοσιολογήθηκε δεν επιτρέπει την πλήρη κατανόηση των δεδομένων της παρέμβασης, ενώ παράλληλα γίνεται αναφορά σε πλήθος επερχόμενων μελετών, χωρίς να προβλέπονται αντίστοιχες διαδικασίες διαβούλευσης για αυτές. Επίσης επισημαίνουμε ότι η διαβούλευση θα έπρεπε τουλάχιστον να γίνει επί του *Σχεδίου Π.Δ.* με το οποίο θα θεσμοθετηθεί το Σχέδιο Πολεοδομικής Οργάνωσης του Πάρκου, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους φορείς να τοποθετηθούν συγκεκριμένα επί θεμάτων που σχετίζονται με τις χρήσεις γης και τους όρους και περιορισμούς δόμησης.

Επιπλέον, βάσει των στοιχείων που τέθηκαν στη διάθεση του κοινού δεν προκύπτει ότι θα εκπονηθεί *Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.)*. Δεδομένου ότι στην περίληψη της μελέτης η οργάνωση του Πάρκου προβάλλεται ως *Πρόγραμμα*, κρίνουμε ότι θα ήταν σκόπιμο οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις να μελετηθούν και σε επίπεδο προγράμματος, όχι μόνο σε επίπεδο μεμονωμένου έργου.

Β) Μητροπολιτική διάσταση

Σε σχέση με τη μητροπολιτική διάσταση της παρέμβασης, επισημαίνουμε τα ακόλουθα:

1. Θεωρούμε ότι οι επιδιώξεις μιας μητροπολιτικής περιοχής θα πρέπει να αφορούν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της, στη βελτίωση της ποιότητας του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος και στην επίτευξη της κοινωνικής συνοχής (οι τρεις πυλώνες της Αειφορίας). Συνεπώς, κρίνουμε ότι η πρόταση κινείται εν μέρει προς τη σωστή κατεύθυνση, καθώς δύναται να συμβάλει:
  - στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος υψηλής ποιότητας, ικανού να προσελκύσει και να καλύψει τις στεγαστικές ανάγκες επιτελικών δραστηριοτήτων διεθνούς εμβέλειας.
  - στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της πρωτεύουσας, με την απόδοση στο κοινό ενός σημαντικότερου χώρου αναψυχής και εκτόνωσης.
  - στη δημιουργία νέων χώρων πρασίνου σε περιοχές της Αττικής και στη βελτίωση της αναλογίας των τ.μ. χώρων πρασίνου ανά κάτοικο.
2. Ωστόσο, *διαφωνούμε με την επιλογή χρήσης γενικής και αμιγούς κατοικίας* στις προτεινόμενες επτά πολεοδομικές ενότητες, που θα οδηγήσει στην κατασκευή πολυτελών πολυκατοικιών *σε βάρος του κοινόχρηστου χώρου*. Η διαφοροποίηση του αστικού περιβάλλοντος του Λεκανοπεδίου, που επαγγέλλεται η μελέτη, δε μπορεί σε καμία περίπτωση να επιτευχθεί μέσω της δημιουργίας νέων ζωνών κατοικίας με ειδικά χαρακτηριστικά, στη μοναδική ελεύθερη έκταση, αυτή του Ελληνικού. Επιπλέον, η ανάπτυξη νέων δομημένων ζωνών στα όρια του πάρκου με τον αστικό ιστό δεν εξυπηρετεί τη λειτουργική επέκταση του πάρκου προς την πόλη, όπως υποστηρίζεται, αλλά συνεπάγεται την επέκταση της πόλης στον χώρο του πάρκου. Ο στόχος της σύνδεσης/ επέκτασης του πάρκου προς την πόλη δύναται να εξυπηρετηθεί με τη δημιουργία εκτεταμένου δικτύου πεζοδρόμων, ποδηλατοδρόμων και πρασίνου που να συνδέει τις *υφιστάμενες* δομημένες περιοχές, περιμετρικά του πάρκου, με τον κυρίως χώρο του.
3. *Συμφωνούμε με τον καθορισμό ζωνών για την ανάπτυξη χρήσεων εθνικής και διεθνούς εμβέλειας* που εξυπηρετούν τους στόχους του Εθνικού Χωροταξικού Σχεδίου και τις προβλέψεις του για τους Εθνικούς Πόλους - Μητροπολιτικά Κέντρα. Προκειμένου να συνδυαστεί η διάθεση των χώρων γραφείων με δράσεις προσέλκυσης από το εξωτερικό επιχειρήσεων διεθνούς εμβέλειας, ειδικά σε τομείς αιχμής, προτείνεται να υλοποιηθεί ένα *πρόγραμμα για την ανάπτυξη και την προσφορά υποστηρικτικών υποδομών και υπηρεσιών* σε τέτοιου είδους χρήσεις.
4. Όσον αφορά στην επιλογή της *αυτοχρηματοδότησης* του έργου, επισημαίνουμε ότι εφόσον αποτελεί κεντρικό παράμετρο του εγχειρήματος και αναμφίβολα οδηγεί σε συγκεκριμένες σχεδιαστικές επιλογές (οικιστική ανάπτυξη και εμπορική εκμετάλλευση), είναι αναγκαίο να δοθούν *οικονομικά στοιχεία* κατά τη διαδικασία της διαβούλευσης ώστε να αξιολογηθεί εάν η συγκεκριμένη πρόταση επιτρέπει αφενός την *«απρόσκοπτη κατασκευή και καλή συντήρηση του πάρκου»* και *«παράλληλα (να διαπιστωθεί αν) θα υπάρχει υπόλοιπο χρημάτων για τη δημιουργία πρασίνου σε άλλες περιοχές»* μέσω του «Πράσινου Ταμείου».

5. Η πραγματοποίηση έργων πρασίνου σε άλλες περιοχές της Αθήνας πρέπει να γίνει στη βάση συγκεκριμένου προγράμματος, όπου με γνώμονα πολεοδομικά και κοινωνικά κριτήρια, θα επιλεγούν οι περιοχές παρέμβασης, θα σχεδιαστούν και θα υλοποιηθούν οι νέοι χώροι πρασίνου.
6. Τέλος, *επισημαίνουμε ότι δεν είναι κατανοητή η σκοπιμότητα της δημιουργίας ενός ακόμη φορέα διαχείρισης και η μη ενίσχυση υφιστάμενων φορέων με μεγάλη εμπειρία σε ανάλογα θέματα και περιοχή ευθύνης την Αττική (Οργανισμός Αθήνας κ.λπ.).* Ελπίζουμε, επιπρόσθετα, ότι η μελλοντική δημιουργία μητροπολιτικής διοίκησης θα ενσωματώσει όλους τους φορείς σε μια ενιαία και ισχυρή δομή, διασφαλίζοντας έτσι την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των παρεμβάσεων.

Γ) Τοπική διάσταση

Σε σχέση με την τοπική διάσταση της παρέμβασης, τα στοιχεία που τέθηκαν στη διάθεση των φορέων και του κοινού δεν επαρκούν για το σχηματισμό απόλυτα στοιχειοθετημένης άποψης. Με βάση τα όσα αναφέρονται στα κείμενα που διατέθηκαν και την παρακολούθηση των αντιδράσεων των κατοίκων, επισημαίνουμε τα ακόλουθα:

1. Η παρέμβαση δύναται να υλοποιείται στο πλαίσιο ενός αρχικού σχεδιασμού, που θα καθορίζει τα μέγιστα αποδεκτά προγραμματικά μεγέθη, τα οποία θα πρέπει να οριστικοποιηθούν κατά τη διάρκεια της τρέχουσας διαβούλευσης. *Ωστόσο, η διαδικασία της υλοποίησης θα πρέπει να διαιρεθεί σε αυτοτελή στάδια και η υλοποίηση του κάθε σταδίου να λαμβάνει χώρα με πρότερη επανεξέταση των εκάστοτε δεδομένων στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης κι*

εκ νέου διαβούλευση με τους τοπικούς, πλέον, φορείς και την τοπική κοινωνία. Με τον τρόπο αυτό αποσοβούνται πιθανές έντονες πιέσεις στην τοπική οικονομία και στη λειτουργία των περιοχών που γειπνιάζουν με την περιοχή παρέμβασης.

2. *Δημιουργείται προβληματισμός σε σχέση με την τελική έκταση του Πάρκου, λόγω της ασάφειας που υπάρχει και η οποία δικαίως γεννά ερωτηματικά αναφορικά με τα μέγιστα αποδεκτά προγραμματικά μεγέθη.*
3. Η επιλογή των έξι «Διαδρόμων Πρασίνου και Δραστηριοτήτων» θα πρέπει να συνοδεύεται από ένα *δίκτυο οριζοντιων διαδρόμων κίνησης* (Βορά - Νότου) που να τους συνδέει μεταξύ τους και το οποίο να αίρει την αίσθηση της κατάτμησης της έκτασης σε ζώνες με προσανατολισμό Ανατολή - Δύση και να ενισχύει τη συνοχή του χώρου συνολικά.
4. Δημιουργεί προβληματισμό η διαπίστωση της *οριακότητας της κατάστασης του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα*, από όπου θα καλύπτονται κυρίως οι ανάγκες του Πάρκου σε νερό. Θα πρέπει να γίνουν οι ανάλογες τροποποιήσεις στη μελέτη, ώστε να προτάσσεται πρωτίστως η αειφορική διάσταση, έναντι του όποιου αισθητικού αποτελέσματος ή ακόμη και της λειτουργικότητας.
5. Τέλος, προβληματισμό δημιουργεί η *μικρή έκταση που δίνεται στο ζήτημα της διάθεσης της λυματολάσπης* του βιολογικού καθαρισμού, ο οποίος προβλέπεται να λειτουργήσει για τις εγκαταστάσεις του Πάρκου. Η χωροθέτηση και διαχείριση του «κέντρου επεξεργασίας λυμάτων» θα πρέπει να εξεταστεί ως κεντρικό στοιχείο του σχεδιασμού.

Ομάδα Εργασίας

Αιμιλία Αλεξανδροπούλου

Σοφία Καζάκη

Τριαντάφυλλος Μιχαηλίδης

Πέγκυ Τσολακάκη

Σοφία Φεργάδη

**ΣΥΝΟΨΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΟΥ
Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α., ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗ
ΜΕΤΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ
ΈΚΘΕΣΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
(Δ.Ε.Θ.)**

Το Π.Τ.Β.Ε. του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α., συνέστησε Ομάδα Εργασίας για την επεξεργασία της θέσης του για το ζήτημα της ενδεχόμενης μετεγκατάστασης της Δ.Ε.Θ.

Επισημαίνεται ότι η ενδεχόμενη μετεγκατάσταση της Δ.Ε.Θ. εγείρει *τρία βασικά ζητήματα*:

- (α) τον προσδιορισμό της νέας της θέσης,
- (β) τον καθορισμό της χρήσης της σημερινής της έκτασης,
- (γ) τον προσδιορισμό των διαδικασιών που θα ακολουθηθούν για τον καθορισμό των επιλογών που θα γίνουν στο πλαίσιο των (α) και (β), γεγονός που καθιστά το (γ) ως τη σημαντικότερη παράμετρο.

Σε σχέση με το τελευταίο, καταγράφονται ήδη σημαντικές αδυναμίες:

1. Δεν είναι απόλυτα κατανοητός ο ρόλος της κεντρικής διοίκησης σε αυτή την απόφαση, ούτε το είδος της δέσμευσης ή υποχρεώσεων, που έθεσε η πρωθυπουργική εξαγγελία. *Η λήψη της όποιας απόφασης και ο πιθανός σχεδιασμός αποτελούν θέματα μητροπολιτικής εμβέλειας, που θα έπρεπε να*

αφορούν πρωτίστως στην τοπική κοινωνία.

2. Επόμενο ήταν, μέσα σε αυτό το τελείως ασαφές πλαίσιο να υπάρξει κινητοποίηση διαφόρων και αντικρουόμενων συμφερόντων, είτε πρόκειται για αιρετούς άρχοντες, είτε για δυνητικούς επενδυτές, προκειμένου να καθορίσουν, κυρίως, το χώρο μετεγκατάστασης. *Όμως, η επιλογή του χώρου των νέων εγκαταστάσεων, αλλά κατά την άποψη μας και το ζήτημα της μετέπειτα χρήσης του χώρου των σημερινών εγκαταστάσεων της Έκθεσης αποτελούν θέματα μητροπολιτικής κλίμακας και συνεπώς πρέπει να προσεγγιστούν πέρα από μικροπολιτικές και ατομιστικές στρατηγικές και σκοπιμότητες.*
3. Διαφαίνεται ότι ακολουθούνται, μέχρι τώρα, *ad hoc* διαδικασίες, που δεν εντάσσονται σε κάποιο ευρύτερο σχεδιασμό. *Αποτελεί πεπαιθότητα σχεδόν του συνόλου των πολεοδόμων-χωροτακτών διεθνώς, ότι οι παρεμβάσεις μητροπολιτικής κλίμακας (MEGA-projects) θα πρέπει να εντάσσονται στο πλαίσιο ενός ευρύτερου σχεδιασμού και να μη λαμβάνουν χώρα αποσπασματικά και με *ad hoc* διαδικασίες. Η συγκεκριμένη άποψη έχει τεκμηριωθεί επανειλημμένα με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία¹, καθώς μεγάλες αποτυχίες του σχεδιασμού (planning disasters) συνέβησαν ακριβώς λόγω της απουσίας πλαισίου (γνωστό το παράδειγμα της «μαύρης οικονομικής*

¹ Βλ. *Antipode*, V. 34, No 3, 2002

E. Swyngedouw, F. Moulaert and A. Rodriguez: "Neoliberal urbanization in Europe: Large – scale urban development projects and the New Urban Policy"

International Journal of Urban and Regional Research, V. 24, No 3, 2000

- A. Thornley: "Dome Alone: London's Millennium Project and the Strategic Planning Deficit"

- S. Quilley: "Manchester first: from municipal socialism to the entrepreneurial city"

- τρύπας» του *Millennium Dome* στο Λονδίνο). Ειδικά στην περίπτωση της χώρας μας, προκύπτει νομικό έρεισμα αναφορικά με την ανάγκη ύπαρξης σχετικού πλαισίου κατά το σχεδιασμό μεγάλων έργων και την αποφυγή της εφαρμογής *ad hoc* διαδικασιών. Συγκεκριμένα, στην Εισηγητική Έκθεση του Ν. 2730/99, του βασικού Νόμου για τα Ολυμπιακά έργα στην Αθήνα – Αττική, αναφέρεται ότι το υπό κατάρτιση από τον Οργανισμό Αθήνας Σχέδιο Νόμου για την επικαιροποίηση του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας αποτελεί το πλαίσιο στόχων και σχεδιασμού του ως άνω Νόμου. Κατ' αντιστοιχία, δηλαδή, η νέα θέση και η μελλοντική χρήση του χώρου όπου βρίσκεται σήμερα η Δ.Ε.Θ. θα πρέπει να περιγράφεται και να εντάσσεται στον ευρύτερο σχεδιασμό, βάσει του Ρυθμιστικού Σχεδίου Θεσσαλονίκης. Δεδομένου ότι το τελευταίο τελεί υπό επικαιροποίηση, προκύπτει μια μοναδική ευκαιρία ταυτόχρονης προώθησης των δύο θεμάτων.
4. Δεν έχουν δημιουργηθεί δομές στη μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης κατάλληλες και κατά την άποψή μας ούτε καν αρμόδιες για να δρομολογήσουν σχετικές καταστάσεις, βάσει συγκεκριμένων διαδικασιών. Ο πλέον κατάλληλος και αρμόδιος φορέας προκύπτει ότι είναι ο Οργανισμός Θεσσαλονίκης, ο οποίος έχει συσσωρεύσει σημαντική εμπειρία, αν και, με ευθύνη όλων των κυβερνήσεων, έχει αποδυναμωθεί. Από την άλλη, αποτελεί εποπτευόμενο φορέα του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., ενώ και η αναλογία εκπροσώπησης των τοπικών φορέων στη σύνθεση της Εκτελεστικής του Επιτροπής δε διευκολύνει την ανάδειξή του σε εκφραστή και εκπρόσωπο της τοπικής κοινωνίας. Με αφορμή το θέμα, η ανάγκη μητροπολιτικής διακυβέρνησης αναδεικνύεται με μεγαλύτερη σφοδρότητα από ποτέ.
- Στο πλαίσιο των ανωτέρω, τίθεται ένα πλαίσιο προϋποθέσεων για τη διαδικασία σχεδιασμού:
1. Οι φάσεις της μετεγκατάστασης της Δ.Ε.Θ. και της επανάχρησης της περιοχής του κέντρου θα πρέπει να θεωρηθούν ως αλληλένδετες και η δημιουργία των νέων εγκαταστάσεων να σημαίνει την ταυτόχρονη απομάκρυνση των υφιστάμενων.
  2. Το συνολικό ζήτημα της μετεγκατάστασης και επανάχρησης να μην αντιμετωπιστεί ως μεμονωμένο έργο, αλλά να ενταχθεί στον ευρύτερο σχεδιασμό για την πόλη, δεδομένου ότι επικαιροποιείται το Ρυθμιστικό Σχέδιο Θεσσαλονίκης.
  3. Η οποιαδήποτε απόφαση θα πρέπει να είναι συνδεδεμένη με το ζήτημα της μετεγκατάστασης του Α.Π.Θ. (ευκταίο θα ήταν και με την απομάκρυνση του Γ' Σώματος Στρατού), λόγω γειτνίασης και χρονικής συγκυρίας.
  4. Να μην χρησιμοποιηθούν «ειδικές» και «ευέλκτες» διαδικασίες και σχήματα σχεδιασμού. Τα απαιτούμενα νέα «εργαλεία» μητροπολιτικών παρεμβάσεων να ενσωματωθούν στο Νόμο που θα προκύψει για το νέο Ρυθμιστικό. Παράλληλα, ο Οργανισμός Ρυθμιστικού να ενισχυθεί, προκειμένου να έχει τον κεντρικό ρόλο στην όλη διαδικασία της μετεγκατάστασης – επανάκτησης.
  5. Να διασφαλιστεί η μέγιστη κοινωνικοποίηση του οφέλους από τη μετεγκατάσταση και η κατά το δυνατόν ιδιωτικοποίηση του κόστους.
  6. Να υπάρξει πραγματική διαβούλευση με συμμετοχή και αντιπροσώπευση όλων των κοινωνικών ομάδων και φο-

ρέων, σε όλες τις φάσεις του σχεδιασμού (είναι πρόσφατο εξάλλου το κακό παράδειγμα με την αποτυχία του σχεδιασμού της υποθαλάσσιας αρτηρίας).

Σε σχέση με το (β) η πάγια θέση του Περιφερειακού Τμήματος είναι αυτή της δημιουργίας μητροπολιτικού πάρκου στην περιοχή. Σε μια πόλη που είναι ουραγός στην αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο σε ευρωπαϊκό επίπεδο και η οποία γενικότερα κατατάσσεται στις τελευταίες θέσεις με βάση τους περισσότερους περιβαλλοντικούς δείκτες, δεν υπάρχει δικαιολογία για την απώλεια ούτε ενός τετραγωνικού μέτρου δημόσιου ελεύθερου χώρου για οποιαδήποτε άλλη χρήση. Με το συγκεκριμένο τρόπο διασφαλίζεται και η προϋπόθεση της διασφάλισης του μέγιστου κοινωνικού οφέλους για τους κατοίκους της πόλης.

Σε σχέση με το πλέον αμφιλεγόμενο ζήτημα, τον τόπο μετεγκατάστασης της Δ.Ε.Θ., αναφέρθηκε ότι η λύση θα πρέπει να προκύψει στο πλαίσιο συνολικού σχεδιασμού, επ' ευκαιρία και της επικαιροποίησης του Ρυθμιστικού. Η θέση του Τ.Ε.Ε./ Τ.Κ.Μ. και μέχρι πρόσφατα και του Ο.Ρ.ΘΕ. αναφέρεται σε χωροθέτηση στη Δυτική Θεσσαλονίκη. Σε συγκεκριμένη θέση στα δυτικά χωροθετούνταν και οι εγκαταστάσεις της EXPO 2008, βάσει συγκεκριμένων επιχειρημάτων.

Επιχειρηματολογία υπέρ ή κατά της όποιας λύσης δύναται να διατυπωθεί για πολλές περιοχές της πόλης. Πέραν όμως από τα αμιγώς επιστημονικά επιχειρήματα, που μπορούν να αποκλείσουν ορισμένες επιλογές, η τελική επιλογή του τόπου χωροθέτησης δε μπορεί παρά να αποτελέσει συνειδητή πολιτική επιλογή. Αποδεχόμενοι ότι το πλαίσιο των αρχών επί των οποίων στηρίζονται οι πολιτικές θα πρέπει να τίθεται σε κεντρικό επίπεδο και η εξειδίκευση να λαμβάνει χώρα σε χαμηλότερες βαθμίδες της διοίκησης και της αυτοδιοίκησης

και ενστερνιζόμενοι την πρόσφατη αναφορά του Προέδρου της Δημοκρατίας και Παπούλια στην ανάγκη προώθησης της αρχής της κοινωνικής δικαιοσύνης ως βασικής επιδίωξης του κράτους, κρίθηκε ότι η συγκεκριμένη αρχή θα πρέπει να αποτελέσει γνώμονα για την τελική επιλογή του τόπου χωροθέτησης της Δ.Ε.Θ.

Η Δυτική Θεσσαλονίκη έχει χρησιμεύσει για τη χωροθέτηση ανεπιθύμητων χρήσεων, ιδίως βιομηχανικών – βιοτεχνικών, στοιχείο που έχει οδηγήσει στην καταγραφή της περιοχής στο συλλογικό υποσυνείδητο ως κάτι ανάλογο με τις «ζώνες της σκουριάς» των βιομηχανικών πόλεων του δυτικού κόσμου. Πέρα από την περιβαλλοντική διάσταση υπάρχει και η οικονομική, καθώς η φθίνουσα βιομηχανία αδυνατεί να δημιουργήσει επαρκείς οικονομικές διεξόδους για τους κατοίκους της Δυτικής Θεσσαλονίκης και μεσοπρόθεσμα οδηγεί στην δημιουργία συνθηκών οικονομικής υποβάθμισης. Σε αντίθεση, στην Ανατολική Θεσσαλονίκη κατά κανόνα χωροθετούνται «καθαρές» υπερτοπικές χρήσεις, ιδίως του ακμάζοντα τριτογενή. Συνεπώς, λαμβανομένων υπόψη των όσων αναφέρθηκαν, διατυπώθηκε η θέση ότι ο τόπος χωροθέτησης των νέων εγκαταστάσεων της Δ.Ε.Θ. θα πρέπει να αναζητηθεί δυτικά, με την περιοχή της EXPO να αποτελεί την πιθανή λύση.

Ομάδα Εργασίας

Νίκος Κουτσομάρκος

Χρυσός Μακράκης - Καραχάλιος

Γιάννης Τζιάγκαλος

ΣΥΝΟΨΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ & ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΤΟΥ Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α. ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ Α΄ ΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ (Ε.Π.Λ.)

Συσχέτιση Ρυθμιστικού Σχεδίου Ε.Π.Λ. με το Περιφερειακό Πλαίσιο Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.) Περιφέρειας Θεσσαλίας

Η δομή, τα περιεχόμενα και οι κατευθύνσεις του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Ε.Π.Λ. θα πρέπει να υπακούσουν τις γενικότερες κατευθύνσεις του θεσμοθετημένου, με την αρ.25292/25.6.2003 Απόφασης Υπουργού Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε., Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Περιφέρειας Θεσσαλίας, το οποίο αποτελεί υπερκείμενο του Ρυθμιστικού επίπεδο σχεδιασμού και είναι δεσμευτικό για όλα τα υφιστάμενα σχέδια συμπεριλαμβανομένου και του Ρυθμιστικού Σχεδίου Ε.Π.Λ.

Σύμφωνα με το παραπάνω πλαίσιο έχουμε να επισημάνουμε ότι:

α) Στο Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. Περιφέρειας Θεσσαλίας αναφέρεται ότι επιβάλλεται η χρησιμοποίηση συγκεντρωτικών χωρικά πολεοδομικών μηχανισμών με παράλληλη κατάργηση της εκτός σχεδίου δόμησης (πλην όσων εξαιρέσεων αναφέρονται στα επόμενα ανά τομέα) και η χωρική εξειδίκευση των κάθε μορφής κινήτρων με στόχο την υποστήριξη του σχεδιασμού. Στο Ρυθμιστικό Σχέδιο Ε.Π.Λ. δεν γίνεται εκτενής αναφορά σχετικά με τους όρους και τους περιορισμούς δόμησης των εκτός σχεδίων περιοχών, τη στιγμή μάλιστα που την περίοδο αυτή, εκτός από τον Δήμο Λαρισαίων, εκπονούνται τόσο ΣΧΟΟΑΠ όσο και Επιχειρησιακά σχέδια στους Δήμους που βρίσκονται εντός της Ε.Π.Λ. που εξετάζει το Ρυθμιστικό Σχέδιο. Η σκοπιμότητα της

ανάλυσης των όρων και των περιορισμών δόμησης στις εκτός σχεδίου περιοχές, έχει να κάνει με την αναγνώριση της υφιστάμενης κατάστασης και την εξαγωγή συμπερασμάτων και στην συνέχεια κατευθύνσεων, προκειμένου να υπάρξει μια κοινή λογική σχεδιασμού των όμορων της Λάρισας δήμων που είτε εκπονούν, είτε θα εκπονήσουν ΣΧΟΟΑΠ και Επιχειρησιακά Σχέδια.

β) Στο Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. Περιφέρειας Θεσσαλίας αναφέρεται η υλοποίηση του προγραμματισμένου «Εμπορευματοικού Κέντρου Θεσσαλίας» το οποίο εντάσσεται στη ζώνη του διπλού Λάρισας Βόλου και θα εξυπηρετεί ολόκληρη τη Θεσσαλία. Θεωρούμε ότι θα έπρεπε να αναφέρεται στο εν λόγω Ρυθμιστικό Σχέδιο κάτι σχετικό τόσο ως προς την χωροθέτηση του, όσο και ως προς τον βαθμό ή τον χαρακτηρισμό της εμβέλειας του, τη στιγμή που πρόκειται για ένα έργο μεγάλης σημασίας για την ευρύτερη περιοχή επηρεάζοντάς την σε οικονομικό, χωρικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Συνεπώς, οι δήμοι της ευρύτερης περιοχής έχοντας υπόψη μια σαφή εικόνα για την περιοχή δημιουργίας του Εμπορευματοικού κέντρου και το μέγεθος αυτού, σε συνδυασμό με τις χρήσεις γης και τα υφιστάμενα μεταφορικά δίκτυα, θα είναι σε θέση να κατευθύνουν εύστοχα τον σχεδιασμό τους για την μέγιστη αξιοποίηση της περιοχής προς όφελος του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος.

γ) Στο άρθρο 3 της αρ. 25292/25.6.2003 Απόφασης Υπουργού Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε., με την οποία εγκρίθηκε το Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Θεσσαλίας, αναγράφονται θέματα που σχετίζονται λ.χ. i) με την «Εξόρυξη» (τα λατομεία που λειτουργούν στην περιοχής μελέτης, είναι από τους κύριους συντελεστές υποβάθμισης του περιβάλλοντος, τόσο ατμοσφαιρικά όσο και αισθητικά - αισθητική ρύπανση), ii) τις

«Αγροτικές χρήσεις γης» με αναφορές στην γεωργική γη, αλλά και την κτηνοτροφία iii) δίνει κατευθύνσεις στο θέμα «Βιολογικοί Καθαρισμοί – Αποχετευτικό Δίκτυο – ΧΥΤΑ», έτσι αναγράφεται ότι «...θα πρέπει στο άμεσο μέλλον, στα πλαίσια του Γ΄ ΚΠΣ, να ολοκληρωθούν τα προγραμματισμένα έργα και να ενταχθούν νέα, με σκοπό να καλύπτονται σε ικανοποιητικό βαθμό από Ε.Ε.Λ. και δίκτυα αποχέτευσης, όλα τα οικιστικά κέντρα 3^{ου} επιπέδου και άνω της Περιφέρειας, οι παραλιακοί οικισμοί καθώς και όσοι εμφανίζουν έντονες τάσεις ανάπτυξης (κυρίως τουρισμού – Β΄ κατοικίας) και οι περιοχές συγκέντρωσης ρυπογόνων δραστηριοτήτων (βιομηχανία - εσταυλισμένη κτηνοτροφία).

Θεωρούμε ότι η αναφορά που γίνεται στο Α΄ Στάδιο για τα παραπάνω θέματα δεν ελήφθησαν υπόψη των μελετητών, στον βαθμό και με την σαφήνεια που θα έπρεπε, δεν καταλαμβάνουν την έκταση που θα έπρεπε και συνεπώς θα πρέπει να επαναξιολογηθούν.

Έχουμε την άποψη ότι για όλα τα παραπάνω, θα έπρεπε να υπάρχει η σχετική αναφορά στο Α΄ Στάδιο του Ρυθμιστικού, σε μεγαλύτερο βαθμό, αφενός μεν, γιατί σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές θα πρέπει να αναγράφονται στην παρούσα φάση οι βασικές υποθέσεις/επιλογές προκειμένου μέσα από την ζύμωση της διαβούλευσης να κατατεθεί στο Β΄ Στάδιο με σαφήνεια η τελική πρόταση του Ρυθμιστικού Σχεδίου, αφετέρου δε, γιατί αναφέρονται στο εγκεκριμένο Χωροταξικό Σχέδιο της Περιφέρειας Θεσσαλίας, που αποτελεί και υπερκείμενο επίπεδο σχεδιασμού, δεσμευτικού χαρακτήρα.

Συσχέτιση Ρυθμιστικού Σχεδίου Ε.Π.Λ. με τις τεχνικές προδιαγραφές Ρυθμιστικών Σχεδίων

α) Δεν ακολουθείται πιστά η διάρθρωση των Κεφαλαίων που υποδεικνύονται από

τις Τεχνικές Προδιαγραφές των Ρυθμιστικών Σχεδίων (ΦΕΚ 1502/Β΄/05), κυρίως στην Ενότητα ΑII, δυσκολεύοντας, συν τοις άλλοις, την προσπάθεια αντιπαραβολής και συσχετισμού με αυτό του όμορου Ρυθμιστικού Σχεδίου Οικιστικού Συγκροτήματος Βόλου.

β) Επίσης, βάσει των παραπάνω προδιαγραφών θα έπρεπε στο Ρυθμιστικό Σχέδιο Ε.Π.Λ. να αναπτυχθούν τα εξής:

- Εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του προτεινόμενου Ρυθμιστικού Σχεδίου και των εναλλακτικών λύσεων.
- Κατευθύνσεις αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- Περιβαλλοντικοί Όροι.
- Αντιπροσωπευτικές φωτογραφίες της περιοχής μελέτης.

γ) Η ανάλυση των κεφαλαίων ΑI & ΑII δεν οδηγεί σε συμπεράσματα, τα οποία χρησιμοποιούνται στο ΑIII κεφάλαιο για την κατάρτιση των προτάσεων.

Δεν αναφέρονται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις & οι τάσεις εξέλιξης του περιβάλλοντος, οι κατευθύνσεις αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και οι περιβαλλοντικοί όροι. Τα παραπάνω δεν αποτελούν μόνο συμβατική υποχρέωση των μελετητών, αλλά θεωρούνται αναγκαία, γιατί ένα σημαντικό τμήμα από τα συμπεράσματα και τις εναλλακτικές προτάσεις του ΑIII της μελέτης, θα στηριχθούν στα συμπεράσματα των ΑI & ΑII.

Συσχέτιση Ρυθμιστικού Σχεδίου Ευρύτερης Περιοχής Λάρισας με το Ρυθμιστικό Ευρύτερης Περιοχής Βόλου

Τα υπό εκπόνηση Ρυθμιστικά Σχέδια Λάρισας και Βόλου, θα πρέπει να εμφανίζουν συνοχή όσον αφορά τον ενδιάμεσο χώρο εντός του διπόλου, η οποία προκύπτει κατ' αρχήν από τις δεσμεύσεις του θεσμοθετη-

μένου, Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Μελετώντας όμως και τα δύο Ρ.Σ., διαπιστώσαμε ότι δεν υπάρχει στον βαθμό που θα έπρεπε η ώσμωση μεταξύ των δύο μελετητικών ομάδων, με αποτέλεσμα να τους διαφεύγουν σημαντικά θέματα που αφορούν το δίπολο. Έτσι, λ.χ. ενώ στο Π.Π.Χ.Σ.Α.Α. Περιφέρειας Θεσσαλίας αναφέρεται η υλοποίηση του προγραμματισμένου "Εμπορευματικού Κέντρου Θεσσαλίας" το οποίο εντάσσεται στη ζώνη του διπόλου Λάρισας Βόλου και θα εξυπηρετεί ολόκληρη τη Θεσσαλία, το παραπάνω δεν αναγράφεται σε κανένα από τα δύο Ρ.Σ.

Ιδιαίτερη προσοχή αλλά και ενδιαφέρον, παρουσιάζει το γεγονός ότι τα Ρυθμιστικά Σχέδια της Λάρισας και του Βόλου έχουν, εκτός από την γεωγραφική συνέχεια, πλήθος κοινών στοιχείων ή προβλημάτων (ανάγλυφο, παραγωγική διάρθρωση, υδροφόροι ορίζοντες, κ.λπ.), ενυπάρχει η χωρική ολοκλήρωση μεταξύ των δύο πόλων, με τάση αναπτυξιακής ενδυνάμωσης, μέσα από κοινά έργα υποδομών (μέσο σταθερής τροχιάς τύπου αστικού μετρό), τις κοινές προσπάθειες περαιτέρω σύσφιξης (λ.χ. Μεσογειακοί Αγώνες), που θα δημιουργήσουν αστική συμπληρωματικότητα.

Αν μη τι άλλο μια πρόταση για την δημιουργία ενός Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου για την Λάρισα και τον Βόλο, παρουσιάζει τουλάχιστον επιστημονικό ενδιαφέρον και είναι άξιοι πολιτικής διερεύνησης.

Η παραπάνω άποψη δεν είναι βέβαια της παρούσης, τέθηκε όμως από μέρους μας στο 2^ο Διήμερο 3 & 4 Μαΐου 2007, με τίτλο «ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ 4η ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ (2007-2013)» που διοργάνωσε το Τ.Ε.Ε. στην Λάρισα, και είμαστε σε ετοιμότητα για συνεννόηση με το Τ.Ε.Ε. παράρτημα Δ. & Κ. Θεσσαλίας, το παράρτημα Μαγνη-

σίας αλλά και άλλους φορείς (λ.χ. το Π.Θ.), να προσπαθήσουμε μέσα από σχετική ημερίδα, να ανοίξουμε έναν δίαυλο επικοινωνίας, για έναν κύκλο, τουλάχιστον, επιστημονικού προβληματισμού.

Γνωρίζοντας ότι αφενός μεν, δεν υπάρχει η θεσμική κάλυψη, αφετέρου δε η απαιτούμενη ωριμότητα σε πολλά επίπεδα, θα ήταν χρήσιμο κατά τη γνώμη μας να διερευνηθεί η δυνατότητα δημιουργίας ενός ενιαίου Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου, οποίος θα έχει την δυνατότητα να συγκεράσει και συντονίσει τις πολιτικές και τις κατευθύνσεις των δύο Ρυθμιστικών (Λάρισας και Βόλου), με στόχο τον ενιαίο σχεδιασμό της εν δυνάμει μητροπολιτικής ζώνης Λάρισας Βόλου.

Το γεγονός ότι βασικές μονάδες της μελετητικής ομάδας του Ρ.Σ. της Ε.Π. Λάρισας, εκπόνησαν εμπειρογνωμοσύνη για το δίπολο Λάρισας – Βόλου, το προηγούμενο έτος, και κατ' επέκταση την ανάγκη πραγμάτωσής του, μας δημιούργησε προσδοκίες για μια ευρύτερη αναφορά, έστω και εάν πρόκειται για το Α` Στάδιο της μελέτης.

Γενικές Παρατηρήσεις – Προτάσεις

Σχετικά με το σύνολο της μελέτης της Αφάσης του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Λάρισας, πρέπει να επισημάνουμε – προτείνουμε τα εξής, θεωρώντας ότι θα έπρεπε να αναφερθούν εκτενέστερα :

1. Άμεση προτεραιότητα σε ενέργειες και δράσεις που ενισχύουν την πολιτική δημιουργίας του διπόλου Λάρισα – Βόλος, όπως ορθά κατά τη γνώμη μας, αναλύεται στη μελέτη του Ρυθμιστικού Σχεδίου Λάρισας. Η δημιουργία ενός τρίτου μητροπολιτικού κέντρου (δίπολο) μετά την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, θα συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη της περιοχής αρχικά, της Περιφέρειας Θεσσαλίας και ολόκληρης της χώρας δεδομένης της νέας

διαίρεσής της σε μεγαλύτερες διοικητικές μονάδες, με κέντρο της περιφέρειας Θεσσαλία – Ήπειρος – Στερεά Ελλάδα, το δίπολο Λάρισας - Βόλου.

Ωστόσο θεωρούμε ότι στο τρίτο μέρος της Μελέτης όπου αναφέρεται η σκοπιμότητα της δημιουργίας του δίπολου Λάρισα – Βόλος, θα έπρεπε να αναφερθούν αναλυτικότερα ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα δράσεων και ενεργειών που θα συμβάλουν σημαντικά προς την κατεύθυνση αυτή. Σκοπός αυτού του εγχειρήματος είναι να δοθούν σαφής κατευθύνσεις στα κατώτερα επίπεδα σχεδιασμού παρέχοντας μεν ευελιξία, αποτρέποντας δε μεγάλο περιθώριο αυθαιρεσίας που θα έχει ως αποτέλεσμα την μη πραγματοποίηση των αρχικών στόχων. Σύμφωνα με την άποψή μας ενδεικτικά τέτοια παραδείγματα θα μπορούσαν να είναι τα εξής:

- Ανάπτυξη σύγχρονων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων μητροπολιτικού χαρακτήρα μέσω:
  - δημιουργίας ενός μηχανισμού υποστήριξης των ΜΜΕ, που θα εγκαθίστανται στην περιοχή, ο οποίος θα παρέχει στους επιχειρηματίες ουσιαστική υποστήριξη.,
  - δημιουργίας ενός μηχανισμού, ο οποίος θα στηρίζεται σε μια κοινοπραξία παραγωγικών φορέων (των Επιμελητηρίων, των Συνδέσμων, του ΤΕΙ και του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας), και ο οποίος θα μπορούσε να αναλάβει δράσεις οργάνωσης, εξυγίανσης, ενημέρωσης, κατάρτισης, συντονισμού και πιστοποίησης των τοπικών εταιρειών συμβούλων επιχειρήσεων, ώστε σταδιακά

να αποκτήσουν τα χαρακτηριστικά που απαιτούνται για την εκπλήρωση του αναπτυξιακού τους ρόλου,

- δημιουργίας ενός Κέντρου Ε&Τ στην περιοχή, το οποίο σε συνεργασία με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της περιοχής (Π.Θ. και Τ.Ε.Ι.), θα διαχέει τη γνώση και θα προσφέρει τις υπηρεσίες του στις επιχειρήσεις της περιοχής, θα συμβάλει στην κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής, καθιστώντας το ως έναν ισχυρό «μαγνήτη» επιχειρήσεων στην περιοχή,
  - Ενίσχυση πολιτικών που σχετίζονται με την προβολή της περιοχής (promotion plan) σε εθνικό και κυρίως σε διεθνές επίπεδο.
  - Αναβάθμιση και επέκταση μεταφορικών υποδομών με συγκεκριμένες αναφορές.
  - Αναβάθμιση και επέκταση λοιπών τεχνικών υποδομών.
  - Κ.λπ.
2. Όσον αφορά στο σενάριο που θα πρέπει να προκριθεί, προκειμένου να αποτελέσει το αντικείμενο επεξεργασίας του Β' Σταδίου, η άποψή μας είναι πως θα πρέπει να προκριθεί αυτό της ισχυρής και βιώσιμης ανάπτυξης, γιατί τόσο από τα στοιχεία της ανάλυσης, τα στοιχεία των τάσεων και των υποθέσεων εργασίας, όσο και από τον βαθμό ωριμότητας και εγρήγορσης του ανθρώπινου δυναμικού, θεωρούμε ότι το παραπάνω σενάριο εάν διατυπωθεί με ακρίβεια και σαφήνεια θα γίνει το ισχυρότερο εφελτήριο ανάπτυξης.
  3. Σχετικά με την δημιουργία του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου, που χρή-

ζει άμεσης προτεραιότητας σύμφωνα με την ομάδα μελέτης, θεωρούμε ότι η έγκαιρη θεσμοθέτηση και λειτουργία ενός άρτια στελεχωμένου και εξοπλισμένου Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου, το οποίο προτείνει άλλωστε και ως άμεση προτεραιότητα προώθησης η μελετητική ομάδα, θεωρούμε ότι θα είναι ο σημαντικότερος καταλύτης για την βέλτιστη και αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής μελέτης, σε ένα περίγυρο που για διάφορους λόγους συνεχώς αλλάζει, επηρεάζοντας έτσι την στρατηγική επίλυσης και ρύθμισης των χωρικών πολιτικών.

Κομβικό σημείο θεωρούμε τον ελάχιστο χρόνο τροποποίησης του Ρ.Σ., που θα προβλέπετε από το σχετικό οργανόγραμμά του Οργανισμού, όταν αυτό βέβαια θα θεσμοθετηθεί. Και αυτό γιατί ζούμε στην εποχή της ταχύτητας και συνεπώς θα πρέπει να παρέχεται σχετικά σύντομα (λ.χ. μετά από μία 5ετία), η δυνατότητα τροποποίησης του Ρ.Σ. καθόσον ο χωροταξικός σχεδιασμός δεν είναι κάτι το στατικό, ιδιαίτερα όταν το διεθνές περιβάλλον είναι πιο ευμετάβλητο σε σχέση με το παρελθόν και επηρεάζει άμεσα την χώρα μας γενικότερα.

4. Λαμβάνοντας υπόψιν την πολιτική του διπόλου Λάρισα – Βόλος, θα ήταν χρήσιμο κατά τη γνώμη μας να διερευνηθεί η δυνατότητα δημιουργίας ενός ενιαίου Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου, οποίος θα έχει την δυνατότητα να συγκεράσει και συντονίσει τις πολιτικές και τις κατευθύνσεις των δύο Ρυθμιστικών (Λάρισας και Βόλου), με στόχο τον ενιαίο σχεδιασμό της εν δυνάμει μητροπολιτικής ζώνης Λάρισας Βόλου.
5. Στην φάση αυτή δεν θα πρέπει να διερευνηθεί η επέκταση της περιοχής μελέτης του Ρ.Σ. Λάρισας ώστε να συ-

μπεριληφθούν και οι παραλιακοί δήμοι. Υπάρχουν πολλές και ισχυρές αλληλεξαρτήσεις (κοινωνικές & οικονομικές) και μετακινήσεις στην Ε.Π.Λ., αποτελούν περιοχές β' κατοικίας για σημαντικό πληθυσμό της Ε.Π.Λ., πλην όμως δεν υπάρχει, αφενός μεν η χωρική συνέχεια αφετέρου δε τα χρονικά περιθώρια από την πλευρά των μελετητών. Υπενθυμίζουμε ότι τα όρια του Ρ.Σ., καθορίστηκαν με βάση το σκεπτικό του εγκεκριμένου Χωροταξικού Σχεδίου της Περιφέρειας, με σχετική Υπουργική Απόφαση. Οι παραλιακοί δήμοι αποτελούν μια ενότητα η οποία μπορεί να μελετηθεί, ξεχωριστά από το Ρυθμιστικό, μέσω ενός ενιαίου Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου (Ε.Χ.Σ) καθώς οι παραλιακοί δήμοι του νομού Λάρισας και Μαγνησίας, έχουν ομοειδή χαρακτηριστικά και μπορούν να θεωρηθούν ως ενιαίο σύνολο. Ανεξάρτητα λοιπόν από το «δίπολο Λάρισα – Βόλος» στο Ρυθμιστικό Σχέδιο, μπορεί να διερευνηθεί το «παραλία Λάρισα – Μαγνησία» στα πλαίσια ενός Ε.Χ.Σ.

6. Όσον αφορά στις Βασικές Προτεινόμενες Παρεμβάσεις, όπως αυτές αναλύονται στο κεφάλαιο ΑΙΙΙ (σελ.373), δεν υπάρχει κάποιος χάρτης που να υποστηρίζει τις προτάσεις ούτε κάποιες ενδεικτικές χωροθετήσεις. Συγκεκριμένα: Όσον αφορά στην χωροταξική οργάνωση της Ε.Π.Λ., θα πρέπει να διερευνηθούν επακριβώς ποια θα είναι τα όρια των λειτουργικών ενότητων εντός της ΕΠΛ και ποια μορφή θα έχει το δίκτυο κέντρων (Ομόκεντροι κύκλοι, έκκεντροι, πολυκεντρικό, κ.λπ.), επιπέδου ΕΠΛ και των υποπεριοχών της.
7. Τέλος, θα πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, τις μελέτες των Γ.Π.Σ. Λάρισας (βρίσκεται στην Β1 Φάση) και Νίκαιας (βρίσκεται στην Β2 Φάση), οι οποίες

εκπονούνται με τις διατάξεις του Ν.2508/97, τις έχουν αναλάβει ίδιοι μελετητές που εκπονούν το Ρ.Σ., γεγονός που είναι πολύ θετικό, ανεβάζοντας όμως και τον πήχη των προσδοκιών μας για την εν λόγω μελέτη.

Ομάδα Εργασίας

Μαρία Βανταλή

Άννα Γιαννιού

Κασιανή Ζήση

Νίκος Ζιώζιας

Λάμπρος Κίσσας

Χρήστος Κουτάκος

Δημήτρης Μιμής

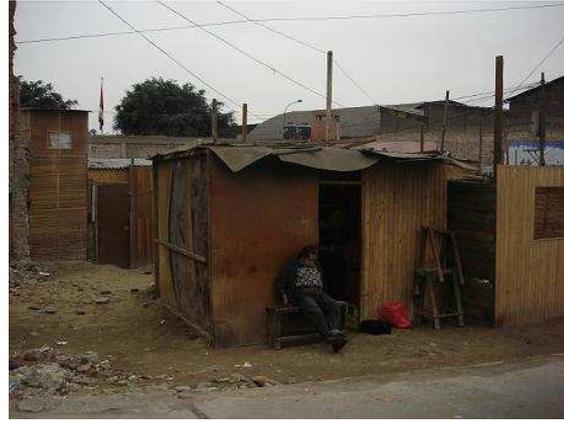
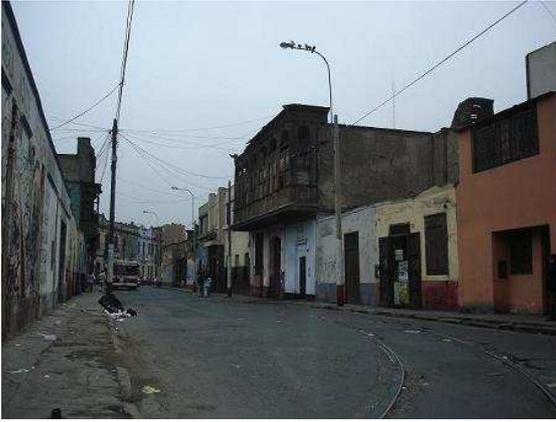
ιδιαίτερα έντονος, όπως άλλωστε συμβαίνει στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, όπου εφαρμόστηκαν και εξακολουθούν να εφαρμόζονται ακραίες νεοφιλελεύθερες πολιτικές.

ΧΩΡΟΣΚΟΠΙΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΟΣ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΛΙΜΑ

Το Περού έχει πληθυσμό 29 εκ. κατοίκους, περίπου. Το κκ ΑεγΠ της χώρας ανέρχεται στα 7.500 \$ και ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης αγγίζει το 7,5%. Η πλειοψηφία των απασχολουμένων εργάζεται στον τριτογενή, όπου ιδιαίτερη και αυξανόμενη βαρύτητα έχει ο τουρισμός. Οι οικονομικές ανισότητες είναι πολύ μεγάλες, με τιμή δείκτη Gini 52, ίση με των χωρών της υποσαχάριας ζώνης.

Η πρωτεύουσα Λίμα, μαζί με το επίνειό της, το Καγιάο, έχει πληθυσμό περίπου 8 εκ. κατοίκους. Ο πληθυσμός αυξήθηκε ραγδαία τις τελευταίες δεκαετίες, λόγω της εσωτερικής μετανάστευσης. Περίπου το 50% του πληθυσμού της πόλης ζει σε παραγκουπόλεις, ενώ ποσοστό της τάξης του 34% εκτιμάται ότι διαμένει σε φτωχές συνοικίες, πολλές εκ των οποίων προέκυψαν από μετεξέλιξη των παραγκουπόλεων. Ο κοινωνικός και χωρικός διαχωρισμός είναι

Από τη δεκαετία του '40 ξεκίνησε η διαδικασία της εγκατάλειψης του κέντρου της Λίμας. Τμήμα της αξιόλογης αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της πόλης διατηρείται, αν και σε κακή κατάσταση.

Οι παραγκουπόλεις εξαπλώθηκαν στους λεγόμενους κώνους (άγονοι λόφοι) και στην περιφέρεια της πόλης, καθώς εισέρρεαν ολοένα και περισσότεροι μετανάστες από την ενδοχώρα. Προβλήματα, όπως της ανεργίας, της εξάρτησης από το ποτό και τα ναρκωτικά, της βίας και της εγκληματικότητας, των άθλιων συνθηκών διαβίωσης είναι πολύ έντονα.

Υπάρχουν διαφορετικές γενεές παραγκουπόλεων κι ως εκ τούτου, διαφοροποιείται η ποιότητα των υποδομών και του κτιριακού αποθέματος. Προγράμματα αστικών αναπλάσεων σε παραγκουπόλεις, όπως της φωτογραφίας, αποσκοπούσαν και στη μείωση της επιρροής της επαναστατικής οργάνωσης «Φωτεινό Μονοπάτι» στα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα.

Ο ανωτέρω τύπος λεωφορείου εξασφαλίζει τη μετακίνηση μεγάλου τμήματος του πληθυσμού μεταξύ επιμέρους περιοχών. Οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές της εποχής Φουτζιμόρι οδήγησαν σε σειρά ιδιωτικοποιήσεων, μεταξύ άλλων και των ΜΜΜ της πόλης. Το σύστημα των ΜΜΜ ουσιαστικά κατέρρευσε. Στη θέση του εμφανίστηκαν επιχειρήσεις μικρών λεωφορείων παλαιάς τεχνολογίας, που λειτουργούν αρκετά ανοργάνωτα, επιτείνουν το κυκλοφοριακό χάος, την αέρια ρύπανση και την ηχορρύπανση. Οι άδειες χορηγήθηκαν στο πλαίσιο πελατειών σχέσεων για την εξασφάλιση ερεισμάτων στα λαϊκά στρώματα.

Παραθαλάσσια περιοχή κατοικίας των υψηλότερων εισοδηματικά στρωμάτων, παρακολουθούμενη από κλειστό κύκλωμα και με διαρκή φρούρηση.

Σε πολλές περιπτώσεις τα μεσαία εισοδηματικά στρώματα επιχειρούν να αντιγράψουν τις πρακτικές «προφύλαξης» των ανώτερων εισοδηματικά στρωμάτων, περιφράσσοντας ολόκληρα οικοδομικά τετράγωνα με ημιαυτοσχέδια μέσα.

Αιμιλία Αλεξανδροπούλου

Χρυσός Μακράκης - Καραχάλιος

ΑΠΟΨΕΙΣ ΜΕΛΩΝ

15 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ...

Έχουν περάσει σχεδόν 15 χρόνια από την έκδοση του Π.Δ. 240/ 23-8-1994 (ΦΕΚ135/ 30-8-1994) των επαγγελματικών δικαιωμάτων των Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΜΧΠΠΑ).

Η «διαδρομή» της ειδικότητας στην ελληνική πραγματικότητα έχει δύο όψεις. Η μία όψη είναι αυτή, που λαμβάνοντας υπόψη την απορρόφηση στην αγορά εργασίας των νέων ΜΧΠΠΑ (απασχόληση 100% των αποφοίτων έως το 1998, απασχόληση του 93% του συνόλου των αποφοίτων έως το 2001)² και τις θετικές αντιδράσεις εργοδοτών, του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, όσον αφορά στο επίπεδο των δεξιοτήτων τους, δίνει την εικόνα μιας δυναμικής ειδικότητας με επιτυχή ανταπόκριση στην αγορά εργασίας.

Η δεύτερη όψη, είναι αυτή που συνεκτιμώντας τα ποσοστά απασχόλησης σε μη συναφές των σπουδών αντικείμενο (61%), την απασχόληση σε αντικείμενα εκτός των επαγγελματικών δικαιωμάτων της ειδικότητας (42%), την αδυναμία στήριξης ιδιωτικών μελετητικών γραφείων, τον μικρό αριθμό μελετητών ΜΧΠΠΑ που διαθέτουν μελετητικό πτυχίο (15%) και τον εξαιρετικά μικρό αριθμό όσων διαθέτουν μελετητικό πτυχίο Β΄ τάξης, καταδεικνύει την παρεμπόδιση στην πορεία της ειδικότητας στο επαγγελματικό αντικείμενο που της αντιστοιχεί και εγκυμονεί τον κίνδυνο προοδευτικής παραί-

τησης των νέων ΜΧΠΠΑ από το δικαίωμα απόκτησης μελετητικού πτυχίου.

Η εικόνα, 15 χρόνια μετά την αποφοίτηση των πρώτων ΜΧΠΠΑ έχει διερευνηθεί και αναλυθεί τόσο από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, όσο και από τον Σύλλογο Ελλήνων Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Τα προβλήματα έχουν καταγραφεί και έχουν γνωστοποιηθεί σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (Πανεπιστήμια, ΤΕΕ, Συλλόγους άλλων ειδικοτήτων μηχανικών).

Η ερμηνεία, αλλά και η λύση των ανωτέρω προβλημάτων πρέπει να αναζητηθεί αφενός στο περιεχόμενο του Π.Δ.240/23-8-1994, που είναι σε ισχύ ήδη 15 χρόνια, αφετέρου σε θεσμικά προβλήματα που σχετίζονται με τους όρους άσκησης του επαγγέλματος του ΜΧΠΠΑ στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα:

1. Το ΠΔ 240/ 23-8-1994, αφενός, δεν περιγράφει με σαφήνεια κάποια αντικείμενα (π.χ. μελέτες ανάπλασης, διαμόρφωσης κοινοχρήστων χώρων, διαχείρισης δασών, κυκλοφοριακές και μελέτες μεταφορικών μέσων κ.λπ.) με αποτέλεσμα η ένταξή τους ή όχι στα επαγγελματικά δικαιώματα της ειδικότητας να είναι προϊόν ερμηνείας από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, αφετέρου έχει σημαντικές ελλείψεις (π.χ. μελέτες τοπογραφίας, χαρτογράφησης και GIS).

Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι ο αποκλεισμός των ΜΧΠΠΑ από ένα σημαντικό κομμάτι του γνωστικού και επαγγελματικού τους πεδίου. Επιπλέον σημαντικό μέρος των προβλέψεων του Π.Δ., δεν εφαρμόζονται στην πράξη από τις αρμόδιες υπηρεσίες (εγγραφή στο ΜΕΚ) ή δεν είναι δυνατή η πρόσβαση σε κάποια αντικείμενα λόγω πιέσεων από άλλες ειδικότητες μηχανικών που επιδιώκουν στεγανά για το αντικείμενό τους. Από τα αντικείμενα που περιγράφονται στο Π.Δ., αυτά που απομένουν, ως επαγγελματικό πεδίο των μηχανικών της ειδικότητας, είναι εξαιρετικά περιορισμένα (εκπόνηση χωροταξικών, πολεοδομικών,

² Έρευνα για την επαγγελματική εξέλιξη και την προοπτική στην αγορά εργασίας των αποφοίτων του Τμήματος ΜΧΠΠΑ του Γραφείου Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας - Παρουσίαση Νοέμβριος 2005

ρυμοτομικών, ρυθμιστικών μελετών και περιβαλλοντικών μελετών). Σε αντίθεση με άλλες ειδικότητες μηχανικών με εξαιρετικά ευρύ επαγγελματικό πεδίο, είναι αδύνατο να υπάρχουν επαγγελματικές ευκαιρίες που να στηρίζουν τη βιωσιμότητα ενός ιδιωτικού γραφείου ΜΧΠΠΑ.

Το πρόβλημα στην επαρχία, όπου και δηλώνει έδρα το 52%¹ των ΜΧΠΠΑ, είναι εντονότερο, καθώς η δυνατότητα απασχόλησης με σχέση μισθωτού-συνεργάτη σε μελετητικά γραφεία είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Τα μελετητικά γραφεία σε μικρές επαρχιακές πόλεις είναι ελάχιστα, έχουν ως αντικείμενο ένα ευρύ φάσμα μελετών, πέραν των χωροταξικών - πολεοδομικών άρα δεν μπορούν να στηρίξουν μακροχρόνια θέσεις εργασίας ΜΧΠΠΑ. Σημειώνεται ότι για τις ίδιες θέσεις εργασίας υποψήφιοι είναι και οι μηχανικοί άλλων τεσσάρων (4) τουλάχιστον ειδικοτήτων μηχανικών (πολιτικοί μηχανικοί, αρχιτέκτονες, τοπογράφοι, μηχανικοί περιβάλλοντος) που επίσης έχουν επαγγελματικό δικαίωμα στο αντικείμενο της ειδικότητας των ΜΧΠΠΑ.

Η ανελαστικότητα στην αγορά εργασίας (ιδιωτικός τομέας) στρέφει την ειδικότητα στον δημόσιο τομέα αφενός και στην ετεροαπασχόληση αφετέρου, σε αντικείμενα (συγγενή της ειδικότητας), που δίνουν περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης (ενασχόληση με την οικοδομή). Συνέπεια αυτής της ανελαστικότητας είναι να ζητείται από τους ΜΧΠΠΑ η προσαρμογή και των προγραμμάτων σπουδών, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται με καλύτερο τρόπο σε συγγενή αντικείμενα της ειδικότητας. Είναι φανερό ότι οδηγούμαστε προοδευτικά σε μια στρέβλωση, λόγω της μεγάλης πίεσης ανεύρεσης επαγγελματικού αντικειμέ-

νου, που να εγγυάται επιτυχή έναρξη του επαγγέλματος αλλά και μια κάποια συνέχεια.

Η κατάσταση είναι ασφυκτική και είναι φανερό ότι θα πρέπει να επανεξεταστεί άμεσα το ενδεχόμενο τροποποίησης του Π.Δ., λαμβάνοντας υπόψη την μέχρι σήμερα πορεία της ειδικότητας, τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, το διάλογο μεταξύ των ειδικοτήτων των μηχανικών στο ΤΕΕ και τον προσδιορισμό του επαγγελματικού τους αντικειμένου.

Η πρόθεση έκδοσης νέου ΦΕΚ μετονομασίας και επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης από το αντίστοιχο Τμήμα του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, θα πρέπει να λάβει υπόψη της όλα τα παραπάνω. Δεν έχει κανένα νόημα η επανάληψη ενός Π.Δ. με ανάλογα χαρακτηριστικά.

Το Π.Δ. 240/ 23-8-1994 ήταν προϊόν εκτιμήσεων για την ειδικότητα και την ελληνική αγορά εργασίας, δημιούργημα μιας χρονικής στιγμής που έπρεπε να τηρηθούν ισορροπίες μεταξύ των ειδικοτήτων και με άλλου είδους λογική από τη σημερινή. Αντίθετα σήμερα 15 χρόνια από τότε, έχουν επανεξεταστεί τα προγράμματα σπουδών έχουν βρεθεί ισορροπίες, έχουμε εικόνα της αγοράς εργασίας, ένα νέο Πολυτεχνικό Τμήμα του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου και σημαντικές εξελίξεις στον τομέα του χωρικού σχεδιασμού στη χώρα. Η ειδικότητα θα πρέπει, πέραν των πιέσεων που ασκούν άλλες ειδικότητες μηχανικών και μη μηχανικών, να θέσει επί τάπητος και τα παραπάνω δεδομένα/ εγγενή χαρακτηριστικά της και να αναζητήσει λύσεις με στόχο την καλύτερη ανταπόκριση στην αγορά εργασίας των ΜΧΠΠΑ και την άρση του αποκλεισμού τους από ένα κομμάτι του επαγγελματικού τους αντικειμένου. Το Π.Δ.

πρέπει να επανεξεταστεί ώστε να ανταποκρίνεται στα νέα δεδομένα.

2. Οι ΜΧΠΠΑ, αν και οι πλέον εξειδικευμένοι επαγγελματίες στα παραπάνω εργαλεία και γενικότερα στο χωρικό σχεδιασμό, στην πραγματικότητα έχουν περιορισμένη δυνατότητα να είναι υποψήφιοι ανάδοχοι των αντίστοιχων μελετών. Η εικόνα αυτή έχει να κάνει με τον τρόπο προϋπολογισμού των μελετών (προεκτιμώμενη αμοιβή) και τα πολύ χαμηλά όρια αμοιβών που έχουν τεθεί για την ανάληψη μελετών από τις χαμηλές τάξεις πτυχίων (κυρίως της Α τάξης) με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν παρά ελάχιστες προκηρύξεις στο ύψος της προεκτιμώμενης αμοιβής που αντιστοιχεί στην Α' τάξη πτυχίου. Η προοδευτική αναβάθμιση του πτυχίου σε Β' τάξης, λόγω των παραπάνω, είναι εξαιρετικά δύσκολη.

Η εικόνα που δίδεται από τα στοιχεία του ΥΠΕΧΩΔΕ - Τμήμα Μητρώου Μελετητών είναι χαρακτηριστική:

Από το σύνολο των μελετητών που διαθέτουν πτυχίο για την κατηγορία 1: «Χωροταξικές και Ρυθμιστικές Μελέτες» το 70% διαθέτει πτυχίο Α' τάξης.

Αντίστοιχα, για την κατηγορία μελετών 2: «Πολεοδομικές & Ρυμοτομικές», το ποσοστό των μελετητών που διαθέτουν πτυχίο Α' τάξης είναι 53%.

Είναι σαφές ότι ο κύριος όγκος των μελετητών όλων των ειδικοτήτων μηχανικών είναι κάτοχος πτυχίου Α τάξης για τις κατηγορίες μελετών 1 και 2. Ωστόσο η ζήτηση τέτοιας τάξης πτυχίου είναι ελάχιστη!

Ειδικότερα, η μέση ζήτηση της Α' τάξης πτυχίου για το σύνολο των κατηγοριών μελετών είναι 22% το 2004 και 18,7% το 2005, όπως προκύπτει από την ανάλυση του Ινστιτούτου Οικονομίας Κατα-

σκευών: «Κύρια γνωρίσματα της ζήτησης υπηρεσιών εκπόνησης τεχνικών μελετών κατά τα έτη 2004 – 2005» (Μάρτιος 2006).

Ειδικά για τις κατηγορίες μελετών 1 (χωροταξικές) και 2 (πολεοδομικές) όμως, οι οποίες αποτελούν τον κύριο όγκο του αντικειμένου των ΜΧΠΠΑ, παρατηρείται σημαντική απόκλιση. Η ζήτηση πτυχίου Α' τάξης για την κατηγορία μελετών 1 είναι: 2,9% το 2004 και 7,4 % το 2005 ενώ για την κατηγορία μελετών 2: 2,2% και 7,1 % για το 2004 και το 2005, αντίστοιχα.

Η ζήτηση της Α' τάξης πτυχίου για τις συγκεκριμένες κατηγορίες μελετών είναι πολύ χαμηλή και οι υποψήφιοι μελετητές πολλοί και πολλών ειδικοτήτων. Η δυνατότητα απόκτησης εμπειρίας στην Α' τάξη και η αναβάθμιση του πτυχίου σε Β' τάξης εξαιρετικά περιορισμένη.

Για το λόγο αυτό, το σύνολο σχεδόν των μελετητών ΜΧΠΠΑ βρίσκεται χρόνια τώρα «εγκλωβισμένο» στην Α' τάξη του πτυχίου για τις κατηγορίες μελετών 1 και 2.

Η σημερινή πραγματικότητα με τον περιορισμένο αριθμό προκηρύξεων για την Α' τάξη πτυχίου, δημιουργεί πιέσεις στην αγορά εργασίας σε βάρος των νέων επαγγελματιών. Η συγκέντρωση της ζήτησης στη Β' και κυρίως Γ' τάξη πτυχίου θα πρέπει να εξεταστεί ειδικά στις κατηγορίες μελετών που αφορούν στο σχεδιασμό του χώρου, καθώς δυσχεραίνει την ανανέωση του μελετητικού δυναμικού της χώρας στον τομέα αυτό.

Η εμπειρία του μελετητή και ο χρόνος άσκησης του επαγγέλματος αναμφίβολα αποτελεί βασικό στοιχείο για την υποστήριξη των μελετών αυτών με επάρκεια. Ωστόσο, ο ΜΧΠΠΑ είναι εξειδικευμένος μηχανικός σε θέματα χωρικού και αναπτυξιακού σχεδιασμού και η πορεία στην αγορά εργασίας έχει δείξει ότι μπορεί να ανταπεξέλθει άριστα στις απαιτήσεις εκπόνησης

μελετών του χώρου από τα πρώτα ακόμη στάδια της επαγγελματικής του πορείας.

Η σημερινή τάση, πέραν του ότι είναι καταστροφική για την ειδικότητα, εγκυμονεί και σοβαρούς κινδύνους για την πορεία του τομέα της χωροταξίας - πολεοδομίας στη χώρα. Η απουσία των ΜΧΠΠΑ από τον πυρήνα του αντικειμένου μπορεί να οδηγήσει στην κάλυψη του αντικειμένου ή τμημάτων του από άλλες ειδικότητες και τα πρώτα δείγματα έχουν αρχίσει να διαφαίνονται (απόσπαση μέρους του προϋπολογισμού των μελετών από μελετητές άλλης ειδικότητας κ.λπ.). Οι διαμαρτυρίες φορέων του αντικειμένου για καταστρατήγηση διατάξεων σχετικά με τις προδιαγραφές των μελετών και τον υπολογισμό και κατανομή του προϋπολογισμού μεταξύ των μελετητικών πτυχίων είναι στην ημερήσια διάταξη και αυτό δεν αποτελεί παρά ένα σημείο της απαξίωσης του κλάδου, τη στιγμή μάλιστα που ο χωροταξικός σχεδιασμός κάνει ουσιαστικά τα πρώτα του βήματα στη χώρα (έγκριση του 1^{ου} εθνικού πλαισίου, τομεακών και περιφερειακών πλαισίων).

Το σύστημα χωρικού σχεδιασμού πρέπει να επανεξεταστεί στην κατεύθυνση της απλοποίησης, της αποτελεσματικότερης διαχείρισης από τη δημόσια διοίκηση, της ταχύτερης εξυπηρέτησης και κατανόησης από τους πολίτες και της βελτίωσης του παραγόμενου αποτελέσματος, αντί της υιοθέτησης νέων εργαλείων και διαδικασιών (σύνθετες τουριστικές αναπτύξεις κ.λπ.), ώστε να διασφαλιστεί ταχύτητα και κυρίως «ευελιξία» στο σχεδιασμό. Μία, ωστόσο, από τις παραμέτρους του συστήματος σχεδιασμού είναι και οι επαγγελματίες-μελετητές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στη σημερινή δύσκολη συγκυρία, είναι ευτύχημα που οι φοιτητές και των δύο Τμημάτων της ειδικότητας και ιδιαίτερα του νεότερου Τμήματος, αυτού του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου στη Βέροια, παρά τη γεωγραφική απομόνωσή τους από τον κόσμο της πολυτεχνικής σχολής του Πανεπιστημίου, αντιλαμβάνονται πλήρως τη σημερινή πραγματικότητα και συνεργαζόμενοι ανέλαβαν την πρωτοβουλία, μέσω των Γενικών τους Συνελεύσεων, να προσκαλέσουν όλους τους εμπλεκόμενους, σε συνεργασία για τα παραπάνω θέματα. Είναι θέμα των Τμημάτων να δώσουν συνέχεια και να βοηθήσουν στη θετική έκβαση αυτής της πρωτοβουλίας των φοιτητών.

Ο Σύλλογός μας βρίσκεται σε διαρκή επαγρύπνηση, λαμβάνει πρωτοβουλίες προς κάθε κατεύθυνση προκειμένου να γνωστοποιήσει τα προβλήματα και τα αιτήματα της ειδικότητας αλλά και να αναδείξει τις δεξιότητες των μελών μας εδώ και μια δεκαετία. Η πρωτοβουλία των σημερινών φοιτητών και αυριανών συνάδελφων μας, έχει την έμπρακτη συμπαράστασή μας, όπως και κάθε άλλη πρωτοβουλία τόσο για το σχεδιασμό όσο και για την υλοποίηση δράσεων που άμεσα ή έμμεσα υποστηρίζουν την πορεία των αποφοίτων των δύο Τμημάτων της ειδικότητας στην αγορά εργασίας.

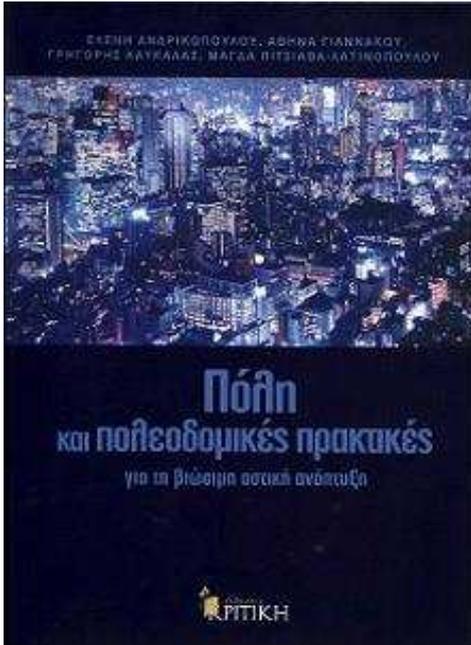
Συναδελφικά,

Σοφία Καζάκη

Αντιπρόεδρος του Σ.Ε.Μ.Π.Χ.Π.Α.

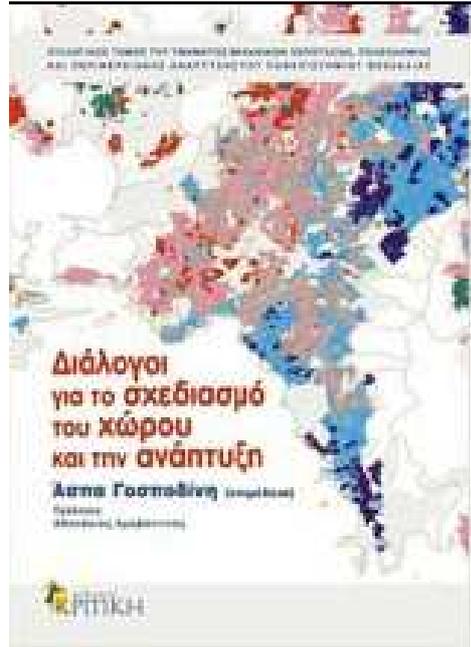
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

1. Κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ το βιβλίο των Ανδρικοπούλου Ε., Γιαννακού Α., Καυκαλά Γ. & Μ. Πιτσιάβα – Λατινοπούλου, με τίτλο Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη.

Το βιβλίο παρουσιάζει τις βασικές προσεγγίσεις που αφορούν στον χωρικό σχεδιασμό των πόλεων και αποτελεί αποτέλεσμα της συνεργασίας των συγγραφέων, στο πλαίσιο της διδασκαλίας των μαθημάτων «Θεωρίες Χωρικής Ανάπτυξης», «Στρατηγικό Σχέδιο Χωρικών Παρεμβάσεων», «Ρύθμιση του Αστικού Χώρου» και «Τάσεις και Πρακτικές της Ευρωπαϊκής Πολεοδομίας» στο ΑΠΘ.

2. Κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ ο νέος συλλογικός τόμος του ΤΜΧΠΠΑ, με τίτλο Διάλογοι για το Σχεδιασμό του Χώρου και την Ανάπτυξη σε επιμέλεια της Γοσποδίνης Α.

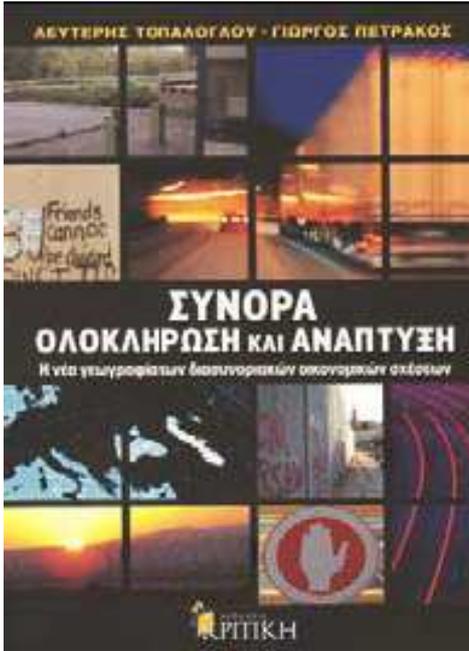

Το βιβλίο διαρθρώνεται σε 5 μέρη:

- Εισαγωγή: Η εντεινόμενη βαρύτητα και πολυπλοκότητα του χωρικού σχεδιασμού στο νέο ανταγωνιστικό περιβάλλον.
- Σύγχρονα χωρικά φαινόμενα και μετασχηματισμοί της μεταβιομηχανικής πόλης.
- Χωρικός προγραμματισμός και σχεδιασμός.
- Οικονομίες του χώρου, υποδομές και ανάπτυξη.
- Βιώσιμη ανάπτυξη - δημογραφικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις.

Το βιβλίο αποτελεί συλλογικό πόνημα του Τμήματος και όλοι οι συγγραφείς είναι διδάσκοντες ή ερευνητές του.

3. Κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ το βιβλίο των Τοπάλογλου Λ. και Πετράκου Γ., με τίτλο Σύνορα, Ολοκλήρωση και Ανάπτυξη: η νέα γεωγραφία των διασυνοριακών οικονομικών σχέσεων.

Στο βιβλίο, οι συγγραφείς αναλύουν και αξιολογούν, μέσα από τη θεωρία και την εμπειρική διερεύνηση, τις βασικότερες παραμέτρους που διαμορφώνουν την οικονομική διασυνοριακή αλληλεπίδραση. Η έρευνα θέτει στο επίκεντρο της ανάλυσης τα νέα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξετάζοντας, ταυτόχρονα, με μια πιο κοντινή ματιά, τη διασυνοριακή ζώνη της Ελλάδας με την Αλβανία, την ΠΓΔΜ και τη Βουλγαρία.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

1. Στις 24 – 27 Σεπτεμβρίου 2009 διοργανώνεται το 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης στο Βόλο.

Καταληκτική ημερομηνία αποστολής περιλήψεων εργασιών: 30/01/09

Πληροφορίες στην ιστοσελίδα: www.prd2.prd.uth.gr

2. Στις 18 – 22 Οκτωβρίου 2009 διοργανώνεται το 45^ο Συνέδριο του ISoCaRP στο Πόρτο της Πορτογαλίας με θέμα "Low Carbon Cities".

Καταληκτική ημερομηνία αποστολής περιλήψεων εργασιών: 30/04/09

Θα προηγηθεί, στο διάστημα 15 – 17 Οκτωβρίου, το εργαστήριο των Young Planning Professionals.

Πληροφορίες στην ιστοσελίδα του ISoCaRP www.isocarp.org

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΥΠΟ

Δρακοντίδη, Φ. "Παραθαλάσσια μνημεία πλούτου και αυθαιρεσίας", *Πρώτο Θέμα*, Ιούνιος 1, 2008.

Δεμερτζή, Α. "Το πείραμα του τραμ στον Πειραιά", *Ελεύθερος Τύπος*, Ιούνιος 3, 2008.

Χατζηγεωργίου, Α. "Λαμογιαλός...", *Ελευθεροτυπία*, Ιούνιος 5, 2008.

Πεκλάρης, Β. "Ανιχνεύτηκαν στα αιωρούμενα σωματίδια της ατμόσφαιρας της Θεσσαλονίκης – φυτοφάρμακα στον αέρα της πόλης", *Το Θέμα*, Ιούνιος 5, 2008.

Χατζηγεωργίου, Α. "Τα τραπεζάκια έξω, τα δέντρα...έξωση", *Ελευθεροτυπία*, Ιούνιος 7, 2008.

Συρμαλένιου, Ν. "Χωροταξικό χωρίς σχεδιασμό και για τις Κυκλάδες", *Η Αυγή*, Ιούνιος 14, 2008.

Τσιαμπουκάλου, Γ. "Κρυμμένη πόλη πίσω από τις αφίσες", *Ελεύθερος Τύπος*, Ιούνιος 23, 2008.

Βασιλάκη, Χ. "Του κιτς η πόλη κάααθεται...", *Ελεύθερος Τύπος*, Ιούνιος 24, 2008.

Γαρνέλη, Κ. "Πλημμύρισε η πόλη... από πισίνες", *Ελεύθερος Τύπος*, Ιούνιος 27, 2008.

Λαμπροπούλου, Θ. "Τα λιμάνια της συμφοράς", *Ελευθεροτυπία*, Ιούλιος 3, 2008.

Παπαδόπουλος, Σ. "Το βασίλειο της αυθαιρεσίας", *Αγγελιοφόρος*, Ιούλιος 19, 2008.

Γούναση, Ξ. "Πωλητήριο για τα νησιά...", *Κόσμος του Επενδυτή*, Ιούλιος 20, 2008.

Κανισάνη, Ν. "Η Θεσσαλονίκη «δηλητηριάζει» τις περιαστικές περιοχές-φωτοχημικό νέφος στα προάστια", *Αγγελιοφόρος*, Ιούλιος 27, 2008.

Τρακόσας, Κ. "Η εμπορευματοποίηση ανοίγει την όρεξη των εμπρηστών", *Ριζοσπάστης*, Ιούλιος 27, 2008.

Παπασταθοπούλου, Χ. "Ελεύθεροι χώροι πολιορκημένοι", *Ελευθεροτυπία*, Αύγουστος 2, 2008.

Βατάλη, Ε. "Πάρκα στη θέση χωματερών", *Αγγελιοφόρος*, Αύγουστος 3, 2008.

Βραδέλης, Σ. "Έργα που ξεχάστηκαν στο συρτάρι του 2004", *Τα Νέα*, Αύγουστος 9, 2008.

Χατζηγεωργίου, Α. "Μεταολυμπιακή απογοήτευση", *Ελευθεροτυπία*, Αύγουστος 9, 2008.

Μανωλάς, Χ. "Πληρώνουμε ακριβά τα προάστια", *Τα Νέα*, Σεπτέμβριος 3, 2008.

Βατάλη, Ε. "Χαστούκι του Συνηγόρου για τα τραπεζοκαθίσματα", *Αγγελιοφόρος*, Σεπτέμβριος 3, 2008.

Βασιλειάδου, Ν. "Λιμνοθάλασσα Αυθαιρεσίας", *Ελευθεροτυπία*, Σεπτέμβριος 7, 2008.

Παπαδοπούλου, Λ. "«Ανασφαλείς» οι πεζοί", *Αγγελιοφόρος*, Σεπτέμβριος 9, 2008.

Βατάλη, Ευτ. "Μόλις 840 στρέμματα πάρκα...", *Αγγελιοφόρος*, Σεπτέμβριος 9, 2008.

Κοντογιαννίδης, Ρ. "67.110 στρέμματα μπαίνουν στο σχέδιο πόλης", *Αγγελιοφόρος*, Σεπτέμβριος 13, 2008.

Μανωλάς, Χ. "Η Αθήνα εξορίζει τους πεζούς", *Τα Νέα*, Σεπτέμβριος 13, 2008.

Δανέλλης, Β. "Αθήνα δεν είναι μόνο η Αθήνα", *Ελεύθερος Τύπος*, Σεπτέμβριος 17, 2008.

Γιόγιακας, Π. "Τα μπάζα πνίγουν την Αθήνα", *Τα Νέα*, Σεπτέμβριος 18, 2008.

Μαργαριτίδου, Σ. "Στερεύουν οι λίμνες της Βόρειας Ελλάδας", *Θεσσαλονίκη*, Σεπτέμβριος 22, 2008.

— "Συντελεστής στον αιγιαλό", *Metropolis*, Σεπτέμβριος 23, 2008.

Τζαναβάρα, Χ. "Δόμηση σε περιοχές NATURA, γκολφ και... Άγιος Travel", *Ελευθεροτυπία*, Οκτώβριος 3, 2008.

Ελαφρός, Γ. "Δύο δισ. ευρώ το κοινωνικό κόστος από τη λειτουργία του ΧΥΤΑ των Ανω Λισίων", *Καθημερινή*, Οκτώβριος 5, 2008.

Λιάλιος, Γ. "Παραδίδονται στο μπετόν τα παράλια της Σιθωνίας", *Καθημερινή*, Οκτώβριος 19, 2008.

Δανέλλη, Β. "Μεγάλα τρα-πεζοδρόμια", *Ελεύθερος Τύπος*, Οκτώβριος 23, 2008.

Καϊτατζής, Φ. "Δέκα οικολογικές οργανώσεις: «Πάρτε πίσω τον τιμμεντονόμο σας»", *Ελευθεροτυπία*, Οκτώβριος 24, 2008.

Κάραλης, Σ. "Ζητούν να ακυρωθεί το Προεδρικό Διάταγμα", *Καθημερινή*, Οκτώβριος 24, 2008.

Βατάλη, Ευτ. "Ας αποφασίσουμε ποιά πόλη θέλουμε να φτιάξουμε", *Αγγελιοφόρος*, Οκτώβριος 28, 2008.

Τράτσα, Μ. "Μπαζώστε, αξιοποιήστε, στεγνώστε, τελειώσατε...", *Το Βήμα*, Νοέμβριος 2, 2008.

Λιάλιος, Γ. "Το σχέδιο τσιμεντοποίησης των νησιών", *Καθημερινή*, Νοέμβριος 2, 2008.

Ελαφρός, Γ. "Χαριστική βολή στη λίμνη Κουμουνδούρου", *Καθημερινή*, Νοέμβριος 2, 2008.

Κοντογιάννης, Δ. "Στο ναδίρ η ζήτηση γραφείων, μαγαζιών", *Ελευθεροτυπία*, Νοέμβριος 8, 2008.

Τσιγγάνας, Θ. "Οι επτά πληγές του Θερμαϊκού", *Καθημερινή*, Νοέμβριος 8, 2008.

Γιάνναρου, Λ. “Μαζικός τουρισμός, άναρχη ανάπτυξη”, *Καθημερινή*, Νοέμβριος 9, 2008.

Σουφλιάς, Γ. “Τι επιδιώκουμε με το Ειδικό Χωροταξικό”, *Καθημερινή*, Νοέμβριος 9, 2008.

Λιάλιος, Γ. “Τρία νησιά διαμαρτύρονται για το χωροταξικό του τουρισμού”, *Καθημερινή*, Δεκέμβριος 3, 2008.

___, “Στο παρά πέντε τα «βρήκαν» στην Ε.Ε. για το κλίμα”, *Καθημερινή*, Δεκέμβριος 13, 2008.

Νιαώτη, Ι. “Το Περιβάλλον του... ρεαλισμού”, *Ελευθεροτυπία*, Δεκέμβριος 15, 2008.

___, “Προτάσεις ΟΚΕ για περιβάλλον, τουριστική ανάπτυξη”, *Καθημερινή*, Δεκέμβριος 23, 2008.

Γεωργιοπούλου, Τ. “Ο τολμών –και περιβαλλοντικά– νικά”, *Καθημερινή*, Δεκέμβριος 28, 2008.

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ

Παρακαλούμε, για τη διευκόλυνση όσων ασχολούνται με τη σύνταξη του κάθε δελτίου και προκειμένου να μη χάνεται άσκοπα χρόνος σε μετατροπές κειμένων, να τηρούνται οι ακόλουθες βασικές προδιαγραφές:

Επικεφαλίδες

•1η Επικεφαλίδα: Heading 2

•2η επικεφαλίδα: Heading 3

•Κ.ο.κ.

Κείμενο

•Normal

Αριθμήσεις

•List Bullet

•List Bullet 2

•List Bullet 3

•List Number

Τα σημεία ενδιαφέροντος σημειώνονται με *Italics* και τα σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος με *Italics*, underline. Για τις επικεφαλίδες πινάκων

χρησιμοποιούνται Table Header, για το

κείμενο πινάκων Table Text και για την

αρίθμηση Table Bullet και Table

Number. Δεδομένου ότι πρόκειται για

ηλεκτρονική έκδοση αποφύγετε την

αποστολή φωτογραφιών, με την

εξαίρεση των άρθρων που

προορίζονται για τη στήλη

«Χωροσκόπιο». Παρακαλούμε, οι

φωτογραφίες να έχουν συμπιεστεί ήδη

πριν αποσταλούν και να αποτελούν

πνευματική ιδιοκτησία του αποστολέα.

Παρακαλούμε, επίσης, να παραθέτετε

τις πηγές σας στα κείμενα που

αποστέλλετε. Οποιοσδήποτε από τους

γνωστούς τρόπους βιβλιογραφικής

αναφοράς είναι αποδεκτός, αρκεί να

τηρείται ενιαία σε κάθε κείμενο.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Το e-mail επικοινωνίας είναι το

grammateia@chorotaxia.gr. Το e-mail

επικοινωνίας θα πρέπει να ελέγχεται

από τον αποστολέα κάθε φορά, με

βάση το προηγούμενο ενημερωτικό.

Να μην ξεχάσω να πληρώσω
τη συνδρομή μου στο
Σύλλογο

Αρ. Λογαριασμού Eurobank :
0026-0232-51-0100894191

Να πάρω τηλέφωνο την
Αιμιλία στο 6978005127 για
επιβεβαίωση